

ขอบเขตการวิจัย

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เนื้อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยของในสถานศึกษาของสำนักทดสอบทางการศึกษา (2554 : 9 – 10) ใน 6 ด้าน คือ 1) การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม 2) การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก 3) การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก 4) การบูรณาการการเรียนรู้ 5) การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และ 6) ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2556 จาก 5 อำเภอ 225 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2554 : 14) ได้แก่ ผู้บริหาร 225 คน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย 463 คน รวมทั้งสิ้น 888 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนระดับปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2556 มีจำนวนทั้งสิ้น 350 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด. 2554 : 43) ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 140 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 210 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

3.1.1 ตำแหน่ง ประกอบด้วย

- 1) ผู้บริหารสถานศึกษา
- 2) ครูผู้สอนระดับปฐมวัย

3.1.2 ขนาดของสถานศึกษา ประกอบด้วย

- 1) สถานศึกษาขนาดใหญ่
- 2) สถานศึกษาขนาดกลาง
- 3) สถานศึกษาขนาดเล็ก

3.2 ตัวแปรตาม คือ สภาพการจัดการศึกษาตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ

- 3.2.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม
- 3.2.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการการเรียนรู้ของเด็ก
- 3.2.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 3.2.4 การบูรณาการการเรียนรู้
- 3.2.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก
- 3.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

4. ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย โดยมีพื้นที่เขตบริการครอบคลุม 5 อำเภอ คือ อำเภอวาปีปทุม อำเภอนาคู อำเภอนาเชือก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และอำเภอยางสีสุราช

5. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม – 30 มิถุนายน 2557

ระยะที่ 2 ศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการศึกษาชั้นปฐมวัย ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

1. กลุ่มเป้าหมาย

ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน และครูผู้สอนระดับปฐมวัย จำนวน 5 คน รวม 10 คน ที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นครูแกนนำในโรงเรียนที่เป็นต้นแบบการสอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยระยะนี้เป็นการศึกษาข้อเสนอแนะและแนวทางการจัดการศึกษาชั้นปฐมวัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2557 โดยพิจารณาตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย ใน 6 ด้าน คือ การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ของเด็ก การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก การบูรณาการการเรียนรู้ การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ที่มีการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยจำนวน 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนอนุบาลวาปีปทุม โรงเรียนอนุบาลพยัคฆภูมิพิสัย โรงเรียนบ้านห้วยหิน โรงเรียนอนุบาลนครจำปาศรี และโรงเรียนอนุบาลคงเมืองน้อย

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

ระยะเวลาในการทำวิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ตั้งแต่วันที่ 1 – 30 สิงหาคม

2557

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย หมายถึง การจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับให้กับเด็กที่มีอายุ 3 - 5 ปี ตามหลักการจัดการศึกษาปฐมวัย 6 ด้าน

1.1 การสร้างหลักสูตรที่เหมาะสม หมายถึง การศึกษาข้อมูล สภาพ ปัญหา และความต้องการ กำหนดวิสัยทัศน์ กำหนดพันธกิจ เป้าหมาย หรือจุดหมายการสร้างความสำเร็จของผู้เรียน ชุมชน และท้องถิ่นการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนระดับปฐมวัย คณะกรรมการสถานศึกษา และผู้ปกครองนักเรียน โดยมุ่งเน้นเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนทุกด้านการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาระดับปฐมวัย คำนึงถึงวัย ความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการของเด็กปฐมวัย

1.2 การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย มีสถานที่สะอาด ปลอดภัย จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้อบอุ่นเหมือนบ้าน มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนให้ครบทุกมุมประสบการณ์ เปิด โอกาสให้เด็กได้เลือกเล่นกิจกรรมอย่างเสรี มีของเล่นที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย จัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียน ร่มรื่น สวยงาม เหมาะกับการจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง และโลกที่เด็กอยู่รวมทั้งพัฒนาการทุกด้านอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุข

1.3 การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก มีการนำเทคโนโลยี หรือนวัตกรรมมาใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการและการ

เรียนรู้ของเด็กโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กสอดคล้องกับ จิตวิทยาพัฒนาการของเด็ก เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อและแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริม ลักษณะนิสัยที่ดี สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน จัดทำแผนการจัดประสบการณ์เป็น ปัจจุบัน มีการพัฒนาตนเอง ปรับปรุง ใช้เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับเด็ก ครูผู้สอนระดับปฐมวัยจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมลักษณะนิสัยในการเล่น เปิดโอกาสให้เด็ก เป็นผู้ตัดสินใจเลือกปฏิบัติด้วยตนเอง เน้นกระบวนการกลุ่ม ใช้สื่อและของจริงประกอบ

1.4 การบูรณาการการเรียนรู้ หมายถึง การจัดการเรียนรู้ที่ยึดหลักการ หนึ่งแนวคิด เด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายกิจกรรม หนึ่งกิจกรรมเด็กสามารถเรียนรู้ได้หลายทักษะและหลาย ประสบการณ์สำคัญ กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวันให้เด็กได้เรียนรู้อย่างเหมาะสมกับวัยและ พัฒนาการ สอดคล้องกับบริบทของสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ เป็นการหลอมรวม กิจกรรมหลายกิจกรรมเข้าไว้ด้วยกันเพื่อส่งเสริมการจัดประสบการณ์ให้กับเด็ก และการจัด กิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละวัน โดยการบูรณาการกิจกรรมหลักเข้าด้วยกัน

1.5 การประเมินพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็ก หมายถึง การวางแผนประเมิน พัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กร่วมกัน ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ศึกษาและทำความเข้าใจ พัฒนาการของเด็กในแต่ละช่วงอายุ มีการเลือกใช้วิธีการและเครื่องมือที่เหมาะสม หลากหลาย สำหรับใช้ประเมินและบันทึกพัฒนาการ มีการบันทึกและประเมินพัฒนาการเด็กครอบคลุมทุก ด้าน โดยครูผู้สอนระดับปฐมวัยมีการประเมินพัฒนาการเด็กตามสภาพจริง ด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เหมาะสมกับเด็กรวมทั้งใช้แหล่งข้อมูลหลาย ๆ ด้าน โดยได้รายงานให้ผู้บริหาร สถานศึกษาและผู้ปกครองนักเรียนรับทราบ

1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับครอบครัวของเด็ก หมายถึง การส่งเสริมให้ ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมสังเกตเด็กขณะที่เด็กอยู่โรงเรียน มีการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อรับทราบ ข้อมูลของโรงเรียน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูล การประสานสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนระดับ ปฐมวัย ผู้ปกครองนักเรียนเพื่อส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก ส่งเสริมการจัดกิจกรรม ระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมในการ วางแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับเด็ก

2. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้ รักรักษาแทนในสถานศึกษาที่เปิดสอนในระดับปฐมวัย โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

3. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย หมายถึง ข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนระดับการศึกษาปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. ขนาดของสถานศึกษา หมายถึง การแบ่งขนาดสถานศึกษาออกเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ โดยจำแนกขนาดตามจำนวนนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. 2554 : 4)

4.1 สถานศึกษาขนาดเล็ก คือ สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1-120 คน

4.2 สถานศึกษาขนาดกลาง คือ สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121-600 คน

4.3 สถานศึกษาขนาดใหญ่ คือ สถานศึกษาที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 601-1,500 คน

ขึ้นไป

5. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีพื้นที่เขตบริการครอบคลุม 5 อำเภอ คือ อำเภอนาโพธิ์ อำเภอนาดูน อำเภอเมือง อำเภอนาเชือก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย และอำเภอยางสีสุราช

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลของการวิจัยครั้งนี้ ใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนการดำเนินงานปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และพื้นที่อื่น ๆ ตลอดจนสถานศึกษาของเอกชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จัดการศึกษาระดับปฐมวัย ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

2. ผลของการวิจัยครั้งนี้จะทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยมีความเข้าใจในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย ตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 สามารถร่วมมือกันปฏิบัติงานตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนระดับปฐมวัยสามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณา ปรับปรุงและแผนพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย ของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 และสถานศึกษาอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการจัด
ประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย รวมทั้งใช้ในการกำหนดรูปแบบเครื่องมือการ
ประเมินผลพัฒนาการของเด็กอย่างเหมาะสมในอนาคต

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY